

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

UDVARHELYMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, A MEGYEI GAZDASÁGI EGYLET, A SZÉKELYFÖLDI ELSŐ BAROMFITENYÉSZTŐ ÉS MÁS EGYLETEK KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és esütőtűkön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Közösek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előljárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Egy példány 10 fillér.

FŐSZERKESZTŐK:

Dr Gyarmathy Dezső,
főfőszerkesztő.
Dr Kállay Tamás,
orsz. képviselő.
Dr Hinléder Fels Ernő,
orsz. képviselő.
Dr Viola Sándor,
ügyvéd.
SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS: **Fülei Sz. Lajos.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyit-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Nemzeti ébredés.

— július 1.

A törvényhatóságok ország-szerte védelmére sorakoznak a megtámadott magyar alkotmány-nak. Egymás után határozzák el, hogy az országgyűlés által meg nem szavazott adót nem hajtják be, az ujoncokat nem állítják ki. Tisztviselőiknek megtiltják, hogy a darabont kormány törvénytelen rendeleteinek végrehajtásában közreműködjenek. És teszik ezt az 1886. évi XXI. t. c. 20. §-ában gyökerező joguknál fogva s az országgyűlés június 21-iki határozata alapján.

Szép és örvendetes jelenség, hogy a 67-es kormányok által önkormányzati joguktól csaknem teljesen megfosztott törvényhatóságok, melyek az utóbbi időben csak a mindenkor kormány hatalmi céljainak kertes eszközei voltak, most a mestersegesen előidézett kábultságból felocsudva, ismét visszatérnek régi tisztas hivatásukhoz és védelmükbe veszik a törvényt, az alkotmányt.

Mindenesetre vigasztaló ez azokra nézve, akik látván, hogy a törvényhatóságok politikai működése eddig a kormányok iránt való bizalmi nyilatkozatokban merült ki, elszomorodtak e régi szép intézmény hanyatlásán. És bátorításul szolgál azoknak, kik a nemzet igazaiért való küzdelemben eddig a legtöbb törvényhatóság részéről csak ellenséges indulatot és rossz akaratot tapasztaltak.

Ha a törvényhatóságok megakarnak felelni nevüknek, ha hiven akarják teljesíteni hivatásukat, ha azt akarják, hogy a multban kivívott tekintélyük helyre álljon, akkor nem tehetnek mást, mint hogy a nemzeti önvédelem táborába szegődnek és tiltakozó szavukkal állanak ellen a törvénytelen ségeknek. — Feljogosítja őket a törvénytelen adószedés és ujonc állítás megtagadására a már említett 1886. évi XXI. t. cikk 20. §-a.

De ez nemcsak jog, hanem szigorú kötelesség is. Mert vannak régi törvényeink, melyek az országgyűlésileg meg nem szavazott adók behajtását és ujoncok állítását a vármegyéknek határozottan megtiltják. Így az 1504.

évi I. t. cikk 5. §-a kimondja, hogy: „Ha pedig valamely vármegye valami adót vagy bármi segélyt önszántából és nem az egész ország megegyezésével és akaratából, tudnillik az országgyűléseken kívül és így az ország régi szabadsága ellenére ajánlana vagy szolgáltatna bármi módon és akármely keresett szín alatt a királyi felségnek: akkor az ilyen vármegye nemeseinek a közönségét egyetemben legott a hitszegés vagy hamis eskü büntetésében és becsületének s emberségének elvesztésében marasztaltanak, elítélnék és az ország többi nemeseinek a testületéből kizárnák és kirekesztettnék kell tekinteni.”

Ezt a törvényt ellenkező törvény meg nem változtatta, sem az ellenkező gyakorlat meg nem szüntette. A változott viszonyoknál fogva azonban a »vármegye nemesei« alatt a vármegye közönsége értendő és a törvényben megállapított büntetés ma már nem alkalmazható ugyan, de a tilalom megmaradt és kötelező. A későbbi törvények, melyek e tárgyban hoztattak, mind e régi törvény alapján állanak s így csak megerősítik azt. És a mely törvényhatóság elég hazafiatalan és gyáva lesz arra, hogy a törvénytelen kormány eszközevé aljasodjék, azal szemben a közvélemény fogja alkalmazni az 1504-iki törvény büntetését: a megvetést. De módjában lesz a majdan kinevezendő becsületeskormány-nak is, hogy az ilyen törvényhatóságokat felelősségre vonja.

Az alkotmányellenes kormányzat fölött való megbotránkozás érzése vármegyénkben is hatalmas lánggal lobog. Még azok is, akik eddig a bukott rendszer hívei voltak, belátják most, hogy az egész nemzetnek tömörülve és egységes elszántsággal kell az alkotmányon, nemzeti létünk ellen irányuló támadás ellen védekezni. Bekell látnia mindenkinek, hogy az önvédelemre alkalmazásba vett fegyvert addig lenem tehetjük, míg a vesztünkre törő kamarillán és annak nyakunkra vezényelt bérencein teljes diadalt nem aratunk.

Udvarhelyvármegye tisztikara dicséretre méltó lépést tett akkor, midőn a június hó 26-án

tartott értekezletén elhatározta, hogy az alkotmányellenes kormány-nak a törvénytelen kormányzásban nem fog segédkezet nyújtani. De ez nem elége A tisztviselők szava nem a vármegye határozata. A tisztviselők elhatározása pozitív eredményre nem fog vezetni, ha a vármegye, mint ilyen nem áll mellette és nem támogatja őket tekintélyével.

Össze kell hívni haladéktalanul a törvényhatósági bizottságot, hogy ne csak a tisztviselők, hanem maga a vármegye mondjon lesújtó ítéletet a törvénytelen kormány fölött. Magának a vármegyének kell határozott egyenességgel, minden félreértést kizáró szigorúsággal megtiltania a törvénytelen rendeletek végrehajtását és a meg szavazott adóknak nemcsak behajtását, hanem pusztán elfogadását is Hasonlóképp meg kell tiltania az ujonccallítást, illetve meg kell tiltatni a törvénytelen besorozásánál való közreműködést is. És biztosítania kell tisztviselőit arról, hogy őket a kormány részéről jövő bármily erőszak ellen meg fogja védelmezni. Ha ez nem történik meg, azt kell hinnünk, hogy a tisztviselők demonstrációja csak komédia és azért rendezte valaki, hogy a közfigyelmet a lényeges dologról a lényegtelenre terelvé, érdemeket szerezzen a darabont kapitány és cinkostársai előtt.

Nekünk azonban nem kell az a politika, melynek az a főelve, hogy a kecske is jóllakjék s a káposzta is megmaradjon. — Gondunk lesz rá, hogy a közfigyelmet ébren tartsuk és megmentsük a vármegyét a labancság szegényétől.

p. — e. —

A politikai helyzetről.

Egy nagy csata képét látjuk, hol jóformán csak az elő csatározások folynak. Hareban áll egyfelől a megvénhedt, de még mindig veszedelmes kamarilla, s az ezen esodálatos légkörbe nevedett Habsburgok, kiknek első csapatát képezi egy Morvában született magyar származású osztrák tiszt, az ő főispánjaival és fizetett sajtójával.

Másfelől áll egy élni akaró és tudó, multjára mindig büszke nemzet, kezében törvényei, ha kell kard, szívében lángoló szeretet alkotmánya, a haza földje iránt, agyában

az a tudat, hogy rendeltetése van a művelt államok sorában, melyet történelmi emlékek azon sora nyom, hogy ellenfelei, kik vele egyek kellett volna legyenek, századok óta törekedtek kitorolni a nemzetek, az élők sorából.

A tudós Leibnitz a népek jogai és szabadságai elleni örökös konspirátoroknak nevezte a Habsburgokat. Hormajer pedig azt írja, hogy mióta a Habsburgok neve először felmerült, minden törvénynek és történelmi közzjognak halálos ellen-ségei voltak.

Történelem bizonyítja, hogy a Habsburgok csak a végső kényszernek engedtek mindig. És magának első Ferencz Józsefnek a szíve csak akkor fordult a nemzethez, mikor a prágai béke kikergette nagy Németországból, hol elődei hatszáz esztendeig parancsoltak és kikergették Olaszországból, hol kénye-kedve szerint uralkodott. Csak akkor ismerte el hazánkban a jogfolytonosságot, — hol pedig azelőtt a hóhér nagyon dolgozott — mikor a porosz katonák a Burg ablakai alá rakták őrüzeiket.

A magyar nemzethez fordult, ki 1848-ban a tót küldöttségnek határozott ígéretet tett, hogy az április 11-én szentesített törvények soha sem nyernek érvényt; ki a mikor a villa-frankai békét kellett aláírnia, ugy nyilatkozott:

Én osztrák császár vagyok s nem vetem oly szerződésnek nem írom alá, melyben a népakarat, mint akarat, mint jogcim említetik; én nem akarok népakaratot elismerni, nem is ismerem el, ez forradalmi cselekvés volna, mely dinasztikus jogaimba ütközik.

A viszonyok kényszere közelebb hozta a nemzethez, hol a király imádók elnevezték a Habsburgok „legalkotmányosabb uralkodójának”. Pedig gróf Zichy Miklós mondása szerint „de könnyű a fél szeműnek királynak lenni, a vakok között”.

Bizzunk sorsunkban, ha egyéb nem, a végszükség majd csak közelebb hozza uralkodónk szívét.

Bámulni lehet azt az akaratot és kitartást, melyet uralkodónk a nemzet akaratával szemben kifejt. Folyton hangoztatja, hogy engedékenységse saját tekintélyét és a hadsereg méltóságát sértené. Holott az uralkodó tekintélye csak emelkedhetik, a hadsereg ereje és méltósága öregbedik, ha az a nemzet szívével össze van forrva.

A családi hagyomány, a tekintély csorbulás, hadsereg méltósága stb. csak a hidra karjai, a feje a kamarilla, mely csodabogár nem egyéb, mint Magyarország rovására Ausztria és saját hatalmi érdekét istápoló vén tábornokok és főhercegek.

A százkaru hidra veszélyessége csak akkor szűnik meg, ha fejét metszik. Mi csak akkor menekszünk meg a mi hidrántól, ha az ország testéről lefejtve, elszakadunk Ausztriától.

Hogy minő erővesztés van az Ausztriával való kapcsolat miatt, látjuk a történetből, de látszik a jelenből. Fejérváry, ki rendíthetetlen hűségű uralkodójához, kitaró, elszánt és merész célja elérésénél. Minő erő volna egy nemzeti uralkodó alatt. De mily kárhozát és veszedelem sokat szenvedett hazánkra, ha idegen érdekek szolgálatába van.

Egy lehet csak törekvésünk: elszakadni Ausztriától.

István első királyunk a honfoglaló nemzetségek fejének jogait respektálva, megvetette a főispáni intézmény alapját. Ők voltak a nép atyja, nevelője, oktatója a békében, Ők egyenlítették ki a rokonok, szomszédok közötti viszályokat és voltak vezetőik a háborúba, ez által az ország védelmezői. A Habsburg uralom óta igen gyakran álltak a polgári szabadságok elnyomóivá, a kamarilla bérenceivé, hazánk természetes fejlődésének kerékkötőivé.

Voltak és vannak hazafiak; voltak, kik a nemzettel együtt éreztek, de igen sokra illik Eötvös Károly jellemzése: „Olyanok, mint a makart-csokor, a szobának a legdiszesebb helyét foglalják el, de arra való csak, hogy a mocskot és port magukra vegyék”.

Ugy tudjuk, megyénk főispánja legkisebb hajlamot sem árul el a nemzeti üggyhez való csatlakozásra. Ha így van, gondoskodni fogunk, hogy a béketerő és emberbecsülő

székelyt más oldalról is megismerhesse.

Egy a törekvésünk: elszakadni Ausztriától és átadni bérenceit, hogy boldoguljanak együtt úgy, amint tudnak, hazánk pedig legyen egységes, erős, mint a nemzeti fejedelmek alatt.

A nemzeti szabadság egyik uttorója a szabadsajtó. 1848-ban a nemzet vezérei voltak a szabadsajtó szolgálatában, ezeknek tolla volt a fegyver, mely megdobogtatta a nemzet szívet, összehozta a kunyhó lakóját a palota urával és a nemzeti ügy zászlója alá sorakoztatta. A sajtó szolgálói voltak, kik a nemzeti ügy leverése után nem ügyelve a hatalom zsarnokoskodására, apró boszantásaira, nem félve a börtöntől, zaklatástól, vigasztalói voltak az elnyomott nemzetnek, fentartották a nemzeti szabadság és önállóság forró gondolatát.

De ha valahol a hatalom szolgálatában lehetett aljas lelkületűeket találni, ugy a sajtónál mindig volt. A közvéleményt azonban okoskodásuk nem tántorította meg, a sajtó ezen munkáit lenézéssel és megvetéssel ítélte el, mert tudta, hogy érvelésük nem a szívből, tiszta meggyőződésből ered, hanem megfizetett szolgálalkuségból.

Fejérváry fejében szintén megvilant az eszme az igaz közvéleményt kidomborító és a nemzet ügyét szolgáló sajtót elnyomni, korlátozni. Akadtak korunkban is a sajtónak olyan parazitái, kik meggyőződésüket félredobva, az idegen érdekeket támogató hatalom szolgálatában, előre kiesztelt fufanggal törekednek félrevezetni, megmérgezni a közönség lelkét. Ha a sajtó olyan termékére akadunk, mely a magyar sajtó nagy multjáról és történelmi hivatásáról így megfélekedezik, idegen érdeket szolgál, dobjuk félre és íróját megvetve, undorral forduljunk el tőle.

Most csak azokban bízhatunk, kik az önálló független Magyarország felépítésén munkálkodnak.

Hogy minő kinövéséi és minő eszközei vannak a kamarillának, mutatja a tolnamegyei lázadás.

Fejérváry úgy nyilatkozott, hogy az ellenzék erejét minden esetre meg fogja törni és ha más mód nem áll rendelkezésére, olyan nemzetiségi, vallásfelekezeti és osztályharcot teremtet, minő még nem volt Magyarországon.

A vallásharc aligha sikerül. A nemzetiségekkel meg tisztában van, tudja azt, hogy Erdélyben az oláh, Felsőmagyarországon a tótok, Délen a rákok a kamarillának örökös eszközei, tehát ezeket bármikor ellenünk lehet vinni, de tisztába van azzal is, hogy a nagy magyar Alföld józan eszű, bátor népében a nemzetiségek hatalmas ellenfélre találhatnak. Mit tett? Fizetett sajtója és komisz ügynökei utján Tolna- és Veszprémmegyére számos népeit fellázította a munkaadó gazdák ellen. Hogy mennyire reá vall a kamarilla kezére, bizonyítja a munkások lehetetlen követelése. Követelésük az, hogy a napi bér kétszeresre emeltessek, de henteként csak három nap dolgozzanak. Ilyen gondolat a munkaszerező magyar néptől nem ered, az ha megköveteli a fizetést, a munkában is helyt áll. Ilyen gondolat csak az egyetértést megrontani akaró ördögi lelkekben születhetik, csak az ajánlhat munkátlanságot, mert tudja azt, „a henyesség az ördög párnája” és az ilyen ember mindig kész a zavarokra. Azt akarja, hogy a szép nemzeti egyetértés megalkotói, a nemzet erejét képező gazdaközönseget folytonos rettegésben tartva, a nemzeti küzdelemtől visszariasszassék, első sorban legyőzessék, aztán majd elbánnak a vezér nélküli fellázadt néppel.

A nép az említett két megyében villákkal és kaszákkal felfegyverkezve akadályozza a munkálkodni akarókat.

Uram Isten! mikor szűnik meg ez a nép bűnhődni?

Fordulj még édes népem azzal a kaszával, üzd el csábitóidat, arasd

le érett gabonádat, raktározd és tartsd készen a kaszádat de ne honfitársaidal szembe, mert hidd el nekem, a kamarilla féltón nem szokott megállni. Fend ki a kaszát, de ne szennyezd be honfivérrel, hanem segíts megalkotni az önálló, független magyar államot.

Ti meg urak, kik akarva vagy nem akarva a nemzeti ügy ellen sorakoztatok, álljatok félre, ha magatokba éreztek erőt és bátorságot, legyetek a nemzet harcosai, lépjetek be a függetlenségi pártba, mint tette a napokban Szentiványi Árpád, eddig Tisza-párti, vagy legalább lépjetek le a szintérről, mint — h szerint teszi — Hódossy Imre és teszi az egyetlen félre járó képviselőnk: Daniel Gábor az oláhfalvi.

Legyen az országban egy akarat, egy párt, mert csak így válhatunk el Ausztriától, bajaink, nyomorúságaink, szegénységünk és viszálykodásaink kuforrásától és így alkothatjuk meg az önálló, független Magyarországot.

Legközelebbi teendőink a népoktatás javítása érdekében.

5. A tanító teendői az oktatás sikere szempontjából.

a) Didaktikai tanácsok.

Az iskola az életnek egy darabja, tehát az élet szolgálatában kell, hogy álljon. Már előbb említettem volt, hogy nem áll eléggé ebben a szolgálatban.

A népiskola paedagogiája Comenius óta elméletben egészen új alapra helyezkedett, a gyakorlatban azonban igen keveset haladt. Általánosan ismertek ma már a nevelés természetességének elvére épített rendszerek, gyakorlati követelések; de az elvek nem mentek még annyira át a köztudatba, hogy alkalmazásuk az egész vonalon folyamatba jöhetett volna. A didaktika és methodika szabályai ugyan szorgosan taníttatnak, de az a készség, mely alkalmazásukat biztosítaná, éppen nem ált-

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCÁJA.

Nem alkuszunk!

A „Székely-Udvarhely” eredeti tárcája.

Legyen elég a gyáva alkuvásból!
A kocka eldőlt... már elég legyen!
A szóbeszédnek ideje lejárt már,
E megcsalt nemzet most immár tegyen!
Szentégtörő kéz elrabolta tőle
Legszentebb jogát... nem alkudhatik,
Nem alkuvással, erős férfikkal
Tartá fenn magát oly sok századig...

Meggyalázná évezredes nevünket,
Ki térdet hajtvá koldulna tovább!
Hisz van még erő szívünkben, karunkban,
Oh volt már sorsunk sokkal mostohább...
Addig éljünk csak, ameddig szívünkben
Ki nem pusztul a nemes büszkeség,
Míg gyávasággal meg még nem gyaláztuk
A magyar ősi, büszke, nagy nevét!

... Elég legyen a gyáva alkuvásból!
Legyen már magyar ujra a magyar!
Mutassa meg ő, hogy mit tud kivíni,
Ha szent erővel kel föl és akar...
Dobbanjon össze minden honfi-szív most,
És asztán jöjjön akár a pokol!...
Évezredes hazánk! te élni fogsz s mind
Valóra válik, miről álmodol...

Hegyi István.

A csalódott.

— Rajz a nép élethől. —

A „Székely-Udvarhely” eredeti tárcája.
Írta: Miklós Károly.

Becsületes, jómódu ember hírében állott a faluban, sőt a vidéken is Kaszás Mihály gazduram s egyetlen gyermeke Juliska olyan szép leány

volt, hogy messze nem akadt párja.

Pünköszt nagyhete volt. Mindenütt tisztogattak, meszelték a faluban, de talán sehol sem olyan serényen és nagyban, mint Kaszás Mihályéknál. A szomszédasszony Kutiné, ki ott segített, már el is beszélte a boltban, mikor fűszerért küldték, hogy a Juliska kendőváltására készülnek, mely a második ünnepnap lenne, még pedig a szomszéd-falu legszebb s leggazdagabb legényével, Varga Palival.

Elérkezett a kitűzött nap. Az egész háznál nagy sürgés-forgás volt. Juliska ünnepi ruháját vasalagta; édes anyja, Kutiné és egy pár szomszédasszony, meg komámasszony sütöttek-főztek, míg Kaszás Mihály gazduram a pincében üres üvegeit töltögette saját termése zamatos borából. Folyt a munka erősen, készülődtek nagyban.

Mindenki jókedvű volt a háznál, csak kis Pista, a szolgálomény nem, aki egy idő óta mindig szomorodott. Pista szomorúsága különösen e napon fel is tűnt mindenkinek s Kaszásné meg is kérdezte: „Nem tudja-e mi baja lehet Pistának? Hisz más-kor, ha valami mulatságra készülünk és megkínáltuk őt is valamivel,

még a gátat is átugrotta volna örömeiben s most nem kell neki semmi.”

— Igaz biz' a feleség, — felelt gondolkozva Kaszás Mihály gazduram — mert ezt mostanában én is tapasztalom! Azelőtt, mikor hajnalba az istállóba költeni mentem őt, már a lovak között fűtyölt, most meg olyan csendes néhány nap óta. Éjszakázni jár bizonyosan valahová, azért olyan kedvetlen, no de majd keményebben fogom ezentul!

E beszélgetés közben történt éppen, hogy Pista délre itatni vezetése a lábas jószágot, amikor egy tüzes csikót vigyázatlanságból elszalasztott, mely az aprójószággon keresztültörve, iramodott a kert felé. Kaszás gazduram sem tűrhette, hogy kissé erőlyesen oda ne szóljon Pistának, a mire ő szokatlanul visszafelcselt, erre Kaszás gazduram nem állhatá meg, hogy Pistának két gyenge nyaklevest ne adjon.

Pista dühös pillantást vetett gazdájára, de abban a pillanatban elfordította fejét, mert két forró könyccsepp hamar felszáradt, de utána az arca valami sötét elszántságot mutatott, amit azonban gazdájára nem vett észre.

Zavartalanul folyt tovább a munka

a háznál. Megérkeztek napnyugat után a vendégek s nemsokára jött Varga Pali, a kérő is, zöldre festett szekéren, cifra szerszámu két tüzes lovával. Megkezdődött hát a vigság; vigan szólt a muzsika, ettek-ittak, táncoltak határtalan jókedvvel.

Egyedül Pista volt a háznál szomorú. Félrehúzódott az istállóba s a jászol szélére ülve szomoruan gondolkodott. Egyszerre csak a lovak közé megy, átölelve megveregette a nyakukat, mintha bucsuzott volna tőlük, az ő kedvenceitől. Azután a kebelébe gyűrt egy kötelet, egyenesen a kerbe ment s ott egy öreg almafa alá leült a gyepe. Fejét kezeibe hajtá s egy ideig szomoruan gondolkodott; hanem egyszerre csak erős zokogásban tört ki, keservesen mondogatta magában:

— Soha se hittem volna, hogy valaki valakit ilyen könnyen vegyen!... De hát miért mutatott hozzám mindig ilyen jó szívet? Miért beszélgetett velem mindig oly szívesen s barna szeméjével akkor miért vetett olyan mosolygó pillantást rám? Miért adott vasárnaponkint bokkrétát a kalapomba s ha tánc volt, miért táncolt velem a legszivesebben? Oh, hiába, neki is jobban tetszik a gazdag!

raktározd és
lat de ne honfi-
mert hidd el
lutan nem szo-
ki a kaszát,
nonfivérrel, ha-
ni az önálló,
mot.

akarva vagy
zeti ügy ellen
élre, ha maga-
és bátorságot,
arcosai, lépje-
pártba, mint
tíványi Árpád,
legalább lép-
mint — hir
ossy Imre és
járó képvise-
oláhfalvi.

egy akarat,
gy válhatunk
k, nyomoru-
és vizsály-
és így alkot-
ó, független

ink a nép-
dekében.

ttatás sikere

ások.

egy darabja,
an kell, hogy
tettem volt,
ben a szol-

ja Comenius

uj alapra

tan azon-

t. Általáno-

nevelés ter-

pitett rend-

elések; de

ég annyira

kalmazásuk

atba jöhe-

methodika

tanítatnak,

alkalmazá-

nem álta-

napnyugat

okára jött

dre festett

két tűzes

a vigság;

ettek-ittak,

vel.

áznál szo-

állóba s a

ruan gon-

k a lovak

eregette a

ott volna

Azután a

, egyene-

egy öreg

Fejét ke-

zomoran

erre csak

eservesen

na, hogy

yen ve-

mutatott

et? Miért

oly szive-

kor miért

ást rám?

bokrétát

lt, miért

ben? Oh,

gazdag!

lános. Vannak a kor színvonalán álló igazi jó iskolák, de az iskolák jó része még mindig gépiesen tanít az írás, olvasás és számolás bizonyos fokú készségére, az elemi ismeretek többi ágánál a „tanulás“ (szómagolás) folyik. Az ilyen tanulás az oktatás magasabb fokozatain is csekély haszonnal jár; az elemi oktatásnál azonban káros, mert alkalmat ad a tanítónak arra, hogy az ismeretek forrásától, az élettől, a természeti dolgoktól elvonja a gyermeket, elfojtja benne a tanulás vágyát.

Hiába hirdeti Spencer Herbert, hiába jöttek rá mások is arra a didaktikai igazságra, hogy a gyermeknek a rendszerbe szedett kész igazságok (több, kevesebb ugynevezett magyarázattal) nem valók, hanem a gyermeknek a szemléltetendő dolgokon (melyekhez cselekvés fűződik) meg kell tennie azt az utat, melyet az emberiség a mai művelődés létrehozásáig megtett; hiába tanulják a leendő tanulók a „tanulmányokat“, az élet az összefoglaló közlések s leckeadások számonkérések, ritka dicséretetek, sürü korholások járják! Csuda-e, ha a gyermekek „nem akarnak tanulni“ s az eredmény még mindig oly igen gyarló.

A gyermek akar tanulni, hiszen kíváncsisága nem más, mint a tanulni-vágyásnak ösztönzerű megnyilatkozása; csak úgy nem akar tanulni, a miként mi akarjuk, hogy tanuljon. Leküzdhetetlen ellenszenvre a tölcsező rendszer ellen, észrevételt követelő tiltakozás az elavult „magyarázás“, lecke-feladás és felkérdezés ellen.

Van a civilizált földnek egy olyan nagy darabja, a melyen a hangos tiltakozást kezdik észrevenni. Ez a föld az amerikai unió földje, a hol Parker s mások apostolkodásának hatása alatt, a tanítók egy része hada üzent a tölcsezésnek. A Parker hatása alatt álló iskolákban (a melyeknek térfoglalása örvendetesen halad) nincs tölcsezés; nincs tanulás, ellenben van tanítás: az összes reális ismeretek szemlélet, cse-

Jól esett lelkének, hogy így kisírhatta és kipanaszkozhatta magát. A lábujja zsebéből kihuzott egy piros fonallal kihimzett zsebkendőt s azzal könyveit törölgetni kezdte. De buja nem oszlott el, mert kebeléből mély sohaj tört fel:

— Oh, minek is születik a szegény ember a világra.

Felkelt, kivette kebléből a kötelet, azt az almafa egy vastagabb ágára erősítette s még egyszer a házuk felé intve annyit mondott:

— Juliska, Juliska, az Isten áldjon meg, légy boldog!

A következő pillanatban már a kötélen függött.

Ott van a sirhelye az öreg fa alatt, melyet nem jelöl egyéb, mint bozót s a melyet még nappal is elkerül minden ember. Még a vadvirág sem üt itt tanyát, mintha az is mutatná, hogy ez a hely elkárhozott. Csak a szél az, a mely el nem kerül, a mely mikor végig zug-bug a kert fái között, megrázza e vad bozótot s a mint innen tovább nyargal, mintha panasznál a mező virágainak, hogy az, aki ott alant pihen, egykor nagyon-nagyon szenvedett.

lekvés és élőszó alapján tanítatnak. A kik megfigyelték az újvilág ezen új iskoláit, az eredményt meglepőnek mondják.

Jellemző reánk, cselekvésre lassu magyarokra, hogy a Parker által a megvalósulás útjára terelt gondolat nálunk még hamarabb képezte megbeszélés tárgyát, megvalósulása érdekében azonban még mi sem történt. Nem azért, mintha be nem látnók a tölcsezés káros voltát, hanem azért, mert a természet, az élet könyvéből tanítani ugyan könnyű és élvezetes dolog, de fáradságos az előkészítés. Tölcsezési készülék nélkül is lehet, hanem élőszóval, beszélgetés útján, szemléltetés alapján csak gondos készüléssel lehet.

A ki tehát nem akarja tanítványait „tanulás“-sal sanyargatni, lelkükben a tudásvágyat elnyomni, az készüljön a tanításra, építsen a szemléltetésre, élőszóra s az egy olvasókönyvön kívül ne használjon más tankönyvet. Ne törődjék a vizsgával, melyen majd „jól kell felelni“, hanem csak azt nézze, hogy tanítványainak intelligenciája gyarapodjék, tudásuk köre nagyobb legyen és tudásvágyuk kielégítésére impulzust és irányítást kapjanak.

Ha ilyen irányban teljesíti a tanító az ő oktatói kötelességeit, soha át nem lépi az iskola küszöbét gondos készülék nélkül. Soha sem bizza magát a véletlenre; munkája sikerét tehát kockára nem teszi.

A készülésre minden részletre kiterjedő utasítást adni nem adni, mert itt nemcsak a dolgok természetete, hanem a tanító egyénisége is számbajö. Általánosságban csak annyit lehet mondani, hogy a tanítónak mindig tudnia kell mit, miért és hogyan tanít? Azonfelül elő kell készítenie a szemléltetési, foglalkoztatási eszközöket, dolgokat és azokat a kezeügyében, „készlet“-ben kell tartania.

A tanítás és módszertanokban közzölt „formális fokozatok“ megkönynyitják a készülést az ő szempontjaikkal, s akiben kevés az önállóság jó is, ha ragaszkodik azokhoz, ám a kinek teher a szűkebb keretben való mozgás, ne kösse meg magát, csak arra legyen gondja, hogy tanítása hézagossá ne váljék.

Ember János.

(Folyt. köv.)

EGYHÁZI ÉLET.

Az udvarhelymegyei ev. ref. egyházi értekezlet.

Székelyudvarhely, jun. 30.

Lélekemelő, lefolyásában magasztos, szép ünnepélyes közgyűlést tartott folyó hó 29-én Felsőfalván az udvarhelymegyei ref. egyházi értekezlet. Már öt éve, hogy a református egyházban Isten országa építésén társadalmi uton is munkálkodnak s ez az ötödik beszámoló közgyűlés tanúságot tesz, hogy a kibontott zászló alá a hivek kész örömmel sorakoznak, mert a szeretet az egyedüli vezéreszméje ezen egyesületnek s nem a hódítás, mások gáncsolása, de az ezen egyház kebelébe tartozók hitéletének erősítése, megszilárdítása az egyedüli célja. Hogy a „Sóvidék“ lakosságának jó nagy része ott volt ezen összejövetelen s így a hallgatóság száma ezerekre rugott, mondanunk sem kell, hiszen a távol vidékről és a szomszédos Marostordavármegyéből, valamint városunkból is igen sokan vettek részt.

ből, valamint városunkból is igen sokan vettek részt.

A reggeli órákban a Székelyudvarhely felől érkező vendégeket hortobágyi csikós ruhába (vajjon miért nem az eredeti székely viseletbe? Talán immár nem kapható itt minálunk? Szerk.) öltözött lovasbandériummal Veress Mózes ev. ref. énekevezér fogadta; szívélyes Istenhozottat mondva az érkező vendégeknek, mire Dr Gyarmathy Dezső főgondnok, lapunk főszerkesztője válaszolt.

Az elszállásolt és az ut fátalalmait kipihent közgyűlési tagok és vendégek a harangok hívó szavára 10 órakor a restaurált, szép tisztartott tágas templomba siettek, hol az áhítatos énekek után Vajda Ferenc székelyudvarhelyi ref. lelkész, ért. alelnök emelte a buzgó gyülekezet főhasznát igen szép imával Istenhez. Megszoktuk már s így az általános nézetnek adunk kifejezést, hogy az udvarhelyi egyház-egye legelső ref. egyháznak tehetséges lelkésze, kit az utóbbi napokban kolozsvári lelkésznek is jelöltek s csak rajta mult, hogy az udvarhelyiek örömeire, jelenlegi állásában megmaradt, mindig a leg-gondosabban kidolgozott, tartalmas egyházi beszédeket mondja és lélekemelő imákat tartja, nemcsak idegen helyen, de egyházközsége templomában is.

Hegyi Péter peteki fiatal ref. lelkész egyházi beszédeit azonban kevesebbszer hallhatjuk, de mindig teljes melegezettel és dicsérettel adózzunk tartalmas, lendületes, sok eredetiséget magába foglaló és ékesen, teljes hévvel előadott szónoklataiért. Bár a rendelkezésre álló terület kevés mégis ide iktatjuk ezen alkalommal tartott beszédének vezéreszméit, mint amely akármelyik (Maté VII. 21. alapján) felekezet templomába egyházi beszédnek méltóképen beillenek; ment léven minden felekezeti vonatkozástól.

Az egyház munkásainak — anyaszentegyházunk minden tagjának pedig — mint mondá — az kell, hogy legyen teendője: az egyháztagokat a vallás iránt való szeretetben, a benső vallásosságban erősíteni s így az Isten országát építeni. Abból épül fel a közzöllét temploma, ez által érhetjük el célunkat: a boldogságot és örökéletet, Krisztus az ő tetteivel, életével jelöli meg az életirányt számunkra, a melyből megtanulhatjuk, hogy a valódi keresztényi vallásosság nem az Ur nevének folytonos emlegetéséből, de a helyes cselekedetekből áll. A vallás, mit a Krisztus hirdetett nem tudomány, életelv az, s ezen életelvnek elnyeréséért kell törekedjünk, hogy az Isten országa diadalra jusson, mely az emberek erkölcsi életének kiépítésében áll. A lélek nyugalma csak úgy van meg, ha nemcsak mondjuk, de cselekedünk is az istenes dolgokat. A kik a legnagyobb gazságokat a Krisztus nevében hajtották végre, bünt bűnre halmoztak, a kik Isten nevében végzik a gonoszát, hiába várják az Isten országát, el nem érik, ezek kirekesztetnek az emberi társaságokból és Isten országának örökéből, Erkölcsi fejlettség, erkölcsi tökély nélkül nem érhetjük el a célt, mely nemcsak üres ábránd, de munkásságunk eredménye, mely az emberiséget át kell hassa és ezen az alapon az örökéletet számunkra a mennyországban megnyissa. A hit benső táp és tudat, élet az Istentől Istenben, azaz az Istennek megnyilatkozása az ember lelki világában. A hit feltételezi, megköveteli a munkásságot, cselekedeteket, tettek sarkall. Ez által él bennünk a Krisztus. A szívnek tettekben való megnyilatkozása jelenti hitéletünket, s a ki el nem mulasztja a szív indulatait megnyilatkoztatni, a ki jót cselekszik másokkal s minden a mit tesz, a szívében élő szeretet, ösz-

tönzésének kifolyása: ez az igaz követője Jézusnak, örököse a mennyországban.

Ha cselekedeteink a lelkiismeret mélyére vannak alapítva, s úgy árasztják el szívünket: ez a mennyország, ez az Isten országa.

Nem volt a nagyszámu gyülekezetben egyetlen hallgató, ki teljes figyelemmel ne kísérté volna e sok életigazságot tartalmazó egyházi beszédet. Közbe Mircse Dénes all. ig. tanító vezetése mellett ez alkalomra alakult vegyeskar énekelte igen szépen, megható egyházi jellegű éneket.

Az istentiszteleti rész lejárva, az értekezletet Kovács Daniel világi elnök nyitotta meg magvas, szép gondolatokkal teljes beszéddel. Megnyitójában az emberiség két kiváló alakjának az ó-kor bölcsének Sokratesnek és az Isten fiának Jézusnak a tanítása és élete közötti pont párhuzamat s szépen kiemelte a Krisztus tanításait, mely a szereteten és példaadáson épül föl, míg Sokrates sokszor erőszakkal akart javítani. A szereitelt való tanítást, nevelést, a szeretetben való egyesülést tartja az élet legszebb feladatának Isten akarata teljesítésének. Ilyen eszméktől áthatott lélekkel üdvözli a megjelenteket s nyitja meg az V-ik értekezleti közgyűlést.

Gyűlés megnyitása után Péter Károly esperes üdvözli a közgyűlést a »Sóvidék« ref. egyházak nevében, mire Bod Károly válaszal és köszöni meg erős hazafias érzéstől áthatott beszédében a fogadtatást és a nagy érdeklődést az ért. közgyűlés iránt.

Menyhárt András ny. esperes ért. egyh. elnök a hitről és tudományról szól igen népszerű formában, könnyen érthető és világos előadásban. A tudomány és hit — ugyan — csaknem mindig hadilábon állanak, a tudomány támad, a hit rendszerint csak a védő szerepet vállalja. A hit nem a tudomány, de a szív kérdése és érzése. A ker. egyház nem gátolja, de sőt elősegíti a tudomány egészséges fejlődését, nyesegeti azonban annak felfújhatóságait, ferdeségeit, s a hol a tudomány megáll, a hit tetőzi be a folytatást, hogy minden a nagy alkotónak műve. A tudomány emberi munka eredménye, a hit Isten adománya, a szív érzése és működése. Ne feledjük, hogy a tudás vágya tette tönkre már az edenkertben az emberiség boldogságát. Ne akarjunk tehát mindent tudni, de a szívhez kell a tudományt visszahozni, mert a rideg tudások életben hiányzik a szív érzése: a boldogság alapja. Az evangélium nem alkalmazkodik a tudomány divatos életehez, megmarad ama 2000 éves egyszerűségben, de mindig tiszta és hamisítatlan voltában. Ez alapon sürgeti a párhajok eltörlesztését, a szegényházak felépítését és így a sok elhagyott, nyomorult istápolását.

Lajos János ért. titkár beszámol a fiók-körök mult évi munkálkodásáról, melyről meggyőződhetünk, hogy sok hasznos egyháztársadalmi üdvös dolgot valósítottak meg az értekezletek, különösen a székelyudvarhelyvárosi fiókkör, mely a mult évben is előljárt az egyháztársadalmi munkálkodásban jó példával.

Kállai Ferenc pénztáros jelentése szerint az értekezlet vagyona 945 K, a hátrálékokkal együtt pedig 1321 K 70 fillér. Elhatározta az ért. közgyűlés, hogy a szegények, árvák felszegélyezése céljából gyűjtéseket eszközölt minden egyházközségben.

Vallásos iratok kiosztása után Menyhárt. András buzditó berekesztő beszédével a magasztos, ünnepélyes közgyűlést véget ért.

A jelenlevők egyrésze ezután közbeledre gyűlt egybe, melyet egyik parajdi vendégülös szolgáltatott drága és gyarló minőségben, nem gátolta

ez azonban, hogy a kedélyes felkösztöntöknek egész hosszú sora ki ne fejdjék. Ebéd után a község piacterén sikerült népnünpélyt rendezett Hetser Kálmán a resztvevő gyermekeireg öröme és a néző község mulattatására. Délután 5 órákor kezdődőleg pedig az iskola szépen feldiszitett egyik termében hangverseny akart lenni, mely azonban az egybegyült nagyközönség türelmetlen várakozása és a rendezők odaadó fáradozása dacára is csak este 7 órákor kezdődhetett meg a szereplők jó nagy részének tulságos pontos (?) és lelkiismeretes megjelenése miatt. A társadalmi vállalkozás igen szép és nemes dolog, de csak úgy értékes, ha minden ízében odaadással és jóakarattal pontosan van végrehajtva. Ami a hirdetett programmból megtartható volt — mert Nagy Elemér és Lanyi Rózsika szavalata, jelen nem létük miatt kimaradt — az igen szépen sikerült, valóban díeseretére válik Mircse Dénesnek azon nemes fáradozása, melylyel e hangverseny darabjait betanította és vezette. — Hangverseny után tánc volt. Az estély bevétele jelentékeny összeg, miután sokan vettek részt.

Ilyen benyomással és tanulságokkal tavoztunk a sófalvi ért. gyűlésről, a mely minden bizonynyal emlékezetes marad a megjelentek lelkében.

Tudósító.

Az első unitárius pap Székelyudvarhelyt.

— Püspök-fogadás. —

Székelyudvarhely város unitárius községe mult vasárnap ünnepélyes diadalmenettel hozta be első papját a szomszédos Kénos községből. Díszes bandérium és a kocsik hosszú sora kísérte új állomása helyére Vári Albert papot.

Tegnap pedig Ferencz József, a magyarországi unitárius egyház főpapja érkezett ide, hogy az első papot beiktassa, székébe helyezze ő, aki szintén első e téren való működésében városunkban.

A püspököt is díszes bandérium, a város és vármegye községe fogadta — felekezeti különbség nélkül. A társulatok és számos testület lohogója alatt jelent meg.

A Rákóczi-induló hangjai mellett megérkezett vonatnál Gotthárd János polgármester a következő beszéddel üdvözölte a város nevében a főpapot:

Méltóságos és Főtisztelendő Püspök ur!

Nekem jutott azon kiváló szerencse, hogy főtisztelendőségedet, mint az unitárius egyház főpásztorát megérkezése alkalmával Udvarhely város részéről a város összes polgárságának nevében üdvözöljem.

A mint igen jól tudjuk, Székelyudvarhely városában az unitárius vallású hívek csak a legközelebbi időben voltak képesek önálló egyházközséget alapítani s mint önálló egyházközség lelkészt is választani. S így az unitárius vallású hívek azon régi ohaja, hogy ők is önálló egyházközséggé alakuljanak, már létesült és ténynyé vált s lelkészüket is egy kiváló egyházi férfi személyében már megválasztották. Ennek következtében örömmel vettünk tudomást arról, hogy Főtisztelendőség nagy elfoglaltatása mellett is, nem tekintve az időt és fáradságot, városunkat abban a kiváló szerencsében részesíti, hogy itten megjelenve, a holnap megtartandó lelkész beiktatási ünnepélyt személyes jelenlétével is emelni kegyeskedik.

Fogadja tehát főtisztelendőség ezen elhatározásáért és szives fáradságáért őszinte köszönetünk ki-

fejezése mellett azon hő ohajunkat, hogy főtisztelendőségdet Isten drága magyar hazánk javára és egyházának boldogítására sokaig éltesse.

A lelkes eljenzések elhangzása után a püspök megköszönte a szives fogadtatást, mondván:

Mélyen köszönöm a szives fogadtatást, melyben engem e nemes város részéről megtisztelni szivesek voltak. Őszintén megvallom, nem számítottam erre, mert hiszen az én idejövetelem valójában csak feltételes volt, amelyre biztosan számítani nem lehetett, de mégis legfőbb vágyam és legfőbb ohajom volt egyházunknak ezen ünnepélye alkalmával itt megjelenni, mert hiszen ez a főmozzanat, hogy Székelyudvarhely városában is lesz egyházunknak ezután állandó lelkipásztor. Eljöttem tehát s szivesen és melegen megköszönve a szives „istenhozott”-at épen olyan melegen mondom rá a „fogadjisten”-t. Örvendeni fogok, hogyha itt létem alkalmul szolgál arra, hogy a mostani kisse borult hazai

ként is Istentisztelet tartásában részesüljenek. Ezen magasztos cél elérhetése végett társultak s leányegyházat alakítottak és a szomszéd kénosi unitárius egyházközséghez csatlakoztak.

Midőn ez egyház megalakult, a kis serget azon örömteljes tudat hatotta át, hogy ez által az önálló egyházközség alapkövét tette le, de annak megalakulása idejére még gondolatban sem számitható, holott annak szükségét, jogosultságát — hogy Székelyudvarhely városában, mint a vármegye központján önálló unitárius egyházközség alakuljon — jogosnak tartotta, mivel a vármegye lakosságának egyharmad része az unitárius egyházhoz tartozik.

Ezen gondolatok és vezérelvektől áthatva kezdette meg munkáját a kis egyház s habár kitartó munkásságot fejtett ki és mindent megtett az egyház fejlesztése céljából, a hitbuzgóság és a hívek számának gyarapodásán kívül kevés eredményt tudott felmutatni mindaddig, míg az egyetemes unitárius egyházhoz

Midőn ezekben is dióhéjba foglalva a székelyudvarhelyi unitárius egyház történetét előadtam, az egyház nevében a kegyes adakozók iránt e helyen hálás köszönetemet nyilvánítottam, nagy örömnöknek és köszönetünöknek adok kifejezést, hogy méltóságos és főtisztelendő ur ünnepélyünkön megjelenni s annak fényét és díszét főpásztori tekintélyével emelni kegyes volt.

Mindnyájan egy szívvel és lélekkel kérjük a jó Istent, hogy drága életét meg sokáig tartsa meg, hogy felépítendő templomunk felszentelésében is részt vehessen... Éljen!

A papi lakás előtt László Domokos beszédére a püspök következőleg válaszolt:

Szívemből köszönöm a jókívánatokat és azt a meleg üdvözetet, a melylyel fogadnak, most már — úgy veszem észre — a papi lakás házában. Nagyon jól esik, hogy ezen ünnepélyen az isteni gondviselés kegyelméből részt vehetek, mert, amint méltóztatott előadni, ennek az egyháznak történetét részben ismerem. Valóban régi vágyam volt, amire többször adtam bizonytságot, hogy jó lenne, ha ez az egyházközség állandó lelkészt alkalmazna, mert valóban érthetetlen, hogy éppen a Székelyföld közepén, az anyavárosban nem tudunk három és félszázadaéven keresztül egy önálló egyházközséget fentartani; de a kegyes lelkének hitbizonytsága és áldozatkészsége és sokaknak lelki vágya elősegített annyira, hogy most már elmondhatjuk, hogy van már állandó papunk, akinek beiktatására most megjelentem.

Adja Isten, hogy ez a kezdet fénynyel és dicsőséggel folyjon az időknek végéig s az, aki utánam meglátogatja az egyházat — vagy ha én is — megláthassa itt a templomot is!

Azután kezét szorított a főgondnokkal és a teljes papi díszben várakozó Vári lelkészszel s bevonult a papi lakásba.

Este ismerkedési összejövetel volt a Kotonkay-féle kerthelyiségben.

Julius 2-án:

Ma (vasárnap) d. e. 10 órákor az ev. ref. templomban lesz a papbeiktatás, melynek sorrendje a következő:

1. Közének a gyülekezet által.
2. „Ima” Veress Gáborról. Előadja a Székely Dalegylet.
3. Beiktató beszédet tart Kisgyörgy Sándor esperes.
4. Beköszöntő ima és beszéd. Tartja Vári Albert lelkész.
5. „Isten dicsősége” Bethoventől. Előadja a Székely Dalegylet.
6. Méltóságos és Főtisztelendő Ferencz József püspök ur főpásztori üdvözlő beszéde.
7. Közének. Énekl. a gyülekezet.
8. „Viharban” Dürrner Gy.-től. Előadja a Székely Dalegylet.
9. Tisztelgések a Püspök ur 6 méltóságánál.
10. D. u. 1² 2 órákor közebed a „Budapest-szálló” nagytermében. — Este 8 órákor táncestély.

KÜLÖNFÉLÉK.

Bem és a székely.

(Jelenet a 48—49-iki szadadságharoból.)

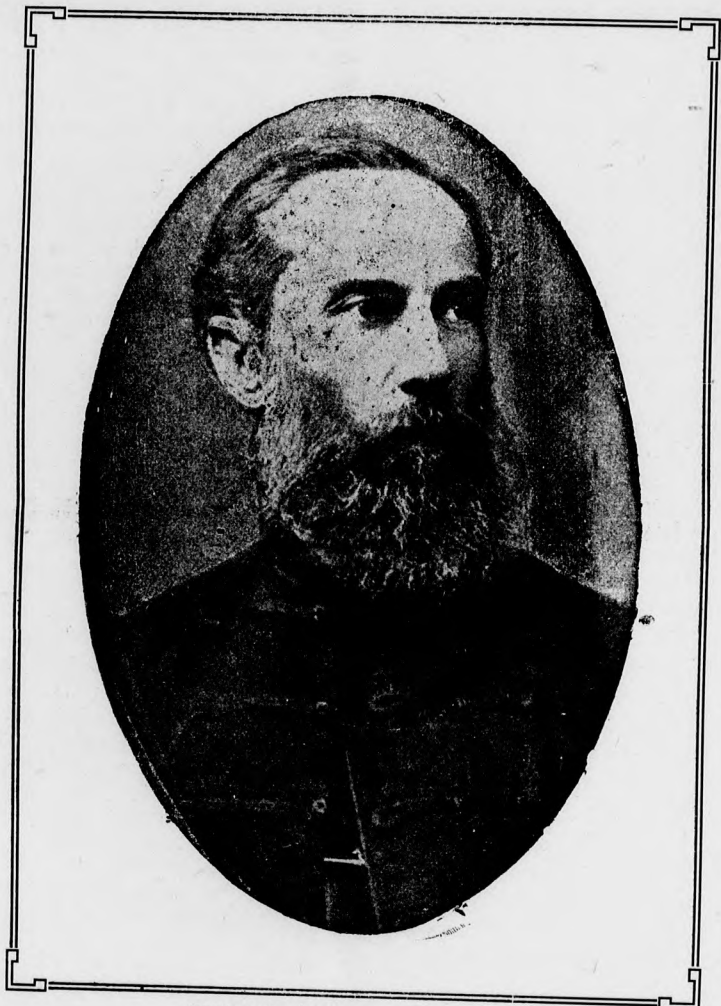
Az öreg Bem apó
Fürge lován nyargal.
Korbáccsal kezében,
Nem is holmi karddal.

A golyó nem fogja,*
Kard, lándzsa se bántja.
Pedig oda vágat,
Ahol a vést látja.

Fejcsóválva nézi
Bénet egyik székely —
S megragadja lovát
Mind a két kezével:

— Megistálom szépön,
Vigyázzon magára,
Mert hogyha baj éri,
Baj lesz a hazára!

* Székely közhit szerint.

FERENCZ JÓZSEF, unitárius püspök.

állapotok közt legalább egy napra derült hangulatot kapunk mindnyájan, mert a vallásnak, ha van valahol láttatja, főleg abban van, hogy az ember, mikor szenvedéseknek van kitéve, akkor is remélni és bízni tud. Midőn szives fogadásukat ismételten melegen megköszönöm, ajánlom magamat jóindulatukba. Isten áldása legyen e városban, egyeseken és családokon, legközelebből pedig — mert a föld terményeiből élünk — segítsen arra, hogy a mutatkozó áldást betakaríthassuk. Istennek szent áldása legyen mindnyájunkon!

Majd a nagy és díszes menet a Bethlen-utca 47. szám alatt levő papi házhoz vonult, ahol László Domokos kir. törvényszéki bíró, egyházköri felügyelő-gondnok következő beszéddel fogadta:

Méltóságos és Főtisztelendő Püspök ur!

Harminchárom évvel ezelőtt a Székelyudvarhely városában lakó — akkor még kevés számú — unitárius hívek szükségét érezték annak, hogy papjuk legyen és habár időn-

tartozó hívek és mások is — valóságos különbség nélkül — a cél nem voltától áthatva, adományokkal hozzá nem járultak. Azok között megemlékezést és hálás elismerést érdemel gypepsi id. László Ferenc és neje Török Ráchelnek 28000 koronát meghaladó adománya, homoródszentpáli Toth Ferenc tanító és neje Benkő Zsuzsa 5000 korona hagyománya, Székelyudvarhely város 400 korona adománya és még többéke. Mindezekhez hozzájárult a „Magyarországi Unitárius Egyház Fő és Képviselő Tanácsa” erkölcsi és vagyoni támogatásával s legfőképpen Méltóságos és Főtisztelendő Püspök ur atyai szeretetből kifolyó, örökre emlékeztető fáradságtalan munkássága, támogatása és közreműködése.

Ezen nemes cselekedetek alapján épült fel és gyarapodott hívekben és anyagilag annyira ezen kis leányegyház, hogy paplakot, templomhelyet vásárolt, papi fizetést létesített, templomépítési alapot hozott össze, önálló egyházközséggé alakult, első papját megválasztotta, a kinek jelenbe beiktatási ünnepélyére sereglünk össze

— Ha mi elesünk es,
Van még embör nálunk;
De ha kend elpusztul,
Nem t'om, mit csinálunk?!

Fülei Sz. Lajos.

Tízéves találkozó A helybeli főreáliskolát ez előtt tíz évvel végzeteknek június 29-én volt találkozója. Valamennyien életben vannak: Balázs Ernő kulturmérnök (Brassó), Kolombán József mérnök, az állam-építészeti hivatalnál (Déva), Staibl Andor gépészmérnök (Budapest, Ganz-gyár), Nagy Károly számtiszt (Budapest, pénzügyminisztérium), Pásztohy Vilmos földbirtokos (Görény-Szent-Imre), Séra István főgimnáziumi tanár (Felsőölvő), Séra Kálmán helybeli főreálisk. tanár, Weisz György jegyző (Sővényseg), Zerbes János községi jegyző (Homoród). A megjelenteket a záró ünnepélyen Dr Solymossy Lajos igazgató üdvözölte az intézet és tanári kar nevében, melyre Balázs Ernő mondott meleg szavakban köszönetet, kifejezve háláját egykori tanárai s az intézet iránt. Este a Koronay-féle kertben jöttek össze a főreáliskola tanárikaival egyetemben, a hol Séra Kálmán köszöntötte fel az intézet igazgatóját s egykori tanárait, melyre Solymossy igazgató válaszolt; fejtegetve az intézet és a tanuló ifjúság viszonyát. A társaságban volt Dr Ráczkóczy Sámuel orvos is, az intézet volt iskola-orvosa s beteg ápoló alapjának létesítője. A társaság a reggeli órákig együtt maradt, s a volt osztálytársak kellemes emlékezetet magukkal vevé oszlottak szét.

Az egyes hivataloknál tegnap óta a hivatalos óra rendje megváltozott. A nyári szünet alatt reggel 7 órától d. u. 1 óráig lesznek nyitva a hivatalok.

Pályázat számellenőri állásokra. Udvarhelyvármegyében a székelyudvarhelyi, székelykeresztúri és homoródközlándi járási főszolgabírók mellé számellenőri állásokra a hivatalos közlönyben pályázat van hirdetve.

Az unitárius püspök érkezésekor Valena Illés fényképész igen sikerült képeket készített. Kirakatában már láthatók.

Cégváltozás Benedek és Nagy cég alatt fennállott cipészüzlet tegnap megszűnt. Benedek Géza egyéni cég alatt nyer folytatást az üzlet.

Ex-lex a helybeli pénzügyigazgatóságnál. Általános elv, hogy pénzügyi törvényeink Labyrinthusában még a legjobb indulatú tisztviselő sem igen tud eligazodni, annál kevésbé okosodhatik ki abból a laikus közönség. Hátha még az egyes „előadók”-at is bizonyos fokú csökkönyösség szállja meg? No akkor jöhet-mehet a szegény közönség, míg az igazságot kijárja — fel a minisztériumig s még akkor sem mindig bizonyos igazságának kiderítése, ha tisztán a referensi — gyakran téves — felfogásokhoz alkalmazkodnak. Eközben pedig, hogy a feleket minő pökhendiséggel és szemenszedett gorombaságokkal traktálják az egyes „előadó” uracsok, azt csak az ilyeneket tapasztalt egyének tudják megmondani. De térjünk a lényegre. Egy csikszépvízi elaggott özvegyasszony — fúrfangos kijátszás folytán — italmérsi jogáról lemondott, a nélkül, hogy cselekedetének tudatával bírt volna. Rokonai felvilágosították. Nosza, megindult a kérvényezés. A jog visszaszerzése azonban már a legszélesebb körű indokolás mellett sem ment keresztül a székelyudvarhelyi pénzügyigazgatóságnál. A kérvényezés, vizsgálat, újabb és legújabb folyamodás egész a minisztériumig hatolt, ahol belátva az özvegy asszony igazát, végre is engedélyezték az italmérsi jog kiadását. Ez sem volt elég az ügyosztály vezetőjének, smét elutasította a kérvényt; mert hát mit neki a miniszter, ha ő nem akar engedélyt adni!... Három

egész hónapban át ült legutóbb is az ügy évek óta felszaporodott aktákon egyik helyettes előadó képen szereplő fogalmazó ur; aki melleleg mondvá — úgy látszik — ugyan-csak helyettes főnökétől kapott lecke-eket a felekkel szemben tanusítandó illendő hivatali tisztesség-tudásból s azért oly goromba, mint egy favágó... A vége az lett, hogy a miniszteriumnak másodszori érélyes rend-letére — a jogaitól megfosztott özvegy asszony engedélyt nyert s kénytelen-kelletlen muszáj volt a helyettes Uraknak azt kiadni. — Ezzel kapcsolatosan még csak annyit: Rossz dicszó szakgatja a zsákot s üres kalász meredez az égnek, míg a telt, érett — meghajol! Így tartja ezt a székely közmondás. Mafelől pedig — ha tetszik, ha nem tetszik a helyettes Uraknak — elvárjuk, a közönség érdekében pedig határozottan megköveteljük, hogy a felekkel szemben hivatali méltóságához illő módon beszéljen és járjon el a fogalmazó — helyettes — ur, legalább a hivatalban... — Mivel egyetlen tisztviselő sem mondhatja — okos ember nem is mondja — el magáról, hogy a közönség és a hivatal ő-érette van, hanem megfordítva. Avagy immár e részben is ex-lex van a székelyudvarhelyi pénzügyigazgatóság italmérsi ügyosztályában?... Ideje volna már az üresedésben levő igazgatói állást betölteni, mert a helyettes igazgató ur a kiküldetésekkel amugyis rendkívüli módon el van foglalva. (Bek)

A kanyaró városunkban még folyton uralkodik; jelenleg 4 gyermek van benne.

Zetelakán az iskola erdőjét nyilvános árverés útján 5408 K-ért Fábán József fűrészgáros vette meg pénteken.

Panasz. Vettük és adjuk az alábbi sorokat: Székelyudvarhely város közönsége a Petőfi-utcán át a sétatér felé mentében az ott levő cigányputrikból igen aljas kifejezéseket hall mindennap s a legpiszkosabb szavak egész özöne hallható ott a lármás veszekedés közepette. Isten mentsen, hogy valaki őket rászólással csitítani merje, ha nem akarja, hogy a piszkos zuhatagok eléje repüljenek. Elvárható és el is várjuk a főkapitány urtól, hogy megfogja akadályozni azt, hogy a sétatérre pihenni, szórakozni menő közönség az ilyen szavakat többé nem fogja hallani. Állíttasson oda egy rendőrt s a legesekelebb ilyen aljas kifejezésért is kísértesse be a városházára a piszkos szájuakat. Vagy pedig az egész cigánycsapatot telepítse ki Szombatfalva városrész végére vagy akárhová, mert a közönség nem köteles a társadalomnak utolsó fokán álló had dühöngését eltűrni. A második a mire szintén felkérjük a főkapitány urat, az, hogy tiltsa meg büntetés terhe alatt a sétatérre vezető hidak környékén a ruha nélküli fürdést. Ezen arcátlan tettekben szintén a cigányok s azok rajkói a főkolompók. Ugy hisszük, hogy e tekintetben a kifüggesztett táblák megfelelő lennének és a kívánt eredmények elérhetőek volnának.

Székelykeresztúron a kir. járásbíróshoz kitűzött tűzifa szállítására vonatkozó árlejtésre ajánlat nem érkezett. A helybeli kir. törvényeseknél e napokban megtartott árlejtésen pedig Papp Lőrinc (Márfalva) 50 százalék, id. Olasz János (Márfalva) 52 százalék és Ráduly Sándor 55 százalék felülfizetéssel tettek ajánlatot.

Az O. M. K. E. dalmátországi tanulmányútja Az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés a nyár elejére tervezett dalmátországi tanulmányútját szeptember hó közepén okvetlenül megtartja. A tanulmányút iránya: Budapest—Fiume—Zára—Spalató—Rugaza—Cattaró—Cettinje—Skutari. Az utazás 14 napra terjed, vasuton második, hajón első

osztályon történik. Az összes ellátási és utazási költségek Budapesttől Cettinjéig és vissza 350 koronát tesznek. A tanulmányuton való részvételre szeptember hó elsejéig lehet jelentkezni az O. M. K. E. központi irodájában, ahol a bővebb felvilágosításokat is megadják.

Üdvös megtérés az orvosi tudományban. Igen érdekes és a szenvedőknek rég kívánatos megtérést észlelünk egy régi orvosi elmélethez egy fővárosi orvos gyógymódjában, amely feltűnően kedvező sikerei révén a társadalom legjobb és legműveltebb köreiből gyorsan polgarjogot nyert és rohamosan terjed. Ezen gyógymód a vergyógyítás (Hemopatia), amely kizárólagosan a vér gyógykezelésével gyógyítja a neurastheniát és egyéb idegbajokat, az asthmát, gyomor-, sziv- és vesebetegségeit; a köszvényt, még pedig sokkal tartósabban és biztosabban, mint bármily más újabb gyógymód vagy gyógyfürdő. E gyógymód megalapítója Dr Kovács I., fővárosi orvos, a ki évezredeken át uralkodó humoralpatologia elvejhez visszatérve csakis a test nedveinek kóros elváltozásaiban keresi a betegségek keletkezését és ezeknek gyógykezelésében a beteg szervek gyógyulását. Elért bámulatos eredményei tudományos hitelvet legfényesebben igazolják, mert néha a legválságosabb betegetek is rövid idő alatt tartósan rendbe hozta. Dr Kovácsnak Budapestben V., Váci-körut 18 sz. I em. egy e célra szolgáló rendelő intézete van, ahol naponta fogad betegeteket. Mindazok, kik a fent felsorolt bajok egyikében szenvednek, igaz szívvvel ajánljuk vidékünkön is elismert hírneves szaktudóshoz fordulni mielőtt valamely gyógyfürdőbe mennének. 178

A sertésvész miatt az elmúlt héten ismét zárlat alá került városunk.

Vidéki előfizetőinket, kik lapunkat nem kapják idején kézhez, kérjük erről bennünket értesíteni, hogy a késedelem okáról meggyőződést szerezhessünk, ezeket elháríthassuk.

LEGUJABB.

Vármegyénk vezéremberei az oláhtalvi követnél.

Értesültünk arról, hogy Dr Damokos Andor alispán és Dr Valentsik Ferenc m. tisztügyész a napokban Daniel Gábort meglátogatták.

A látogatás privát természete minket nem érdekel, de nem palastolhatjuk el honfui érzelmeinket közlő érintő azon aggodalmunkat, hogy most, a vármegyei tisztviselők nemes és hazafias határozata után, nem jut-e káros kapcsolatba ezen látogatás a tisztviselők tanusított magatartásával.

Mi feltétlenül elismeréssel viseltetünk vármegyénk ezen két vezető tisztviselőjével szemben, de ha mégis aggodásaink közepette, ezen látogatás háttérében politikai vonatkozást sejtünk ezzel itt foglalkozunk, azt tesszük azon feltét gondoskodásból és reménykedésből, hogy Dr Damokos Andor alispán és Dr Valentsik Ferenc m. tisztügyész urak bizonyára megfognak minket — esetleg egy nyilatkozatban — nyugtatni a felől, hogy Dr Daniel Gáborral való érintkezésük — politikai jellegű nem volt.

Hiába, Dr Daniel Gábortól — feltűnik ami embereinket!...

Szentes diszpolgárai.

A város minapi rendkívüli közgyűlésén a Fejérváry-kabinet ellen foglalt állást és a város diszpolgárává választotta Kossuthot, Apponyit, Ugront és Bánffy.

Kossuth-szobor leleplezés Zomborban.

Most leleplezték le Zomborban Kossuth Lajos szobrát nagy ünnepek között. Az ünnepélyen részt vett Kossuth Ferenc is, a ki nagyszabásu beszédet tartott az ünnepején.

Az egész Dunántul lázong.

A Dunántul négy vármegyéjében, Tolna, Veszprém, Somogy és Baranyavármegyékben óriási aratósztárlák ütött ki. Az egész vidéket katonaság szállotta meg. A csendőrök eddig 25 embert löttek le s csak egy szolgabíró 900 embert tartóztatott le s ítél el. Az emberek valósággal dülnek el az éhségtől s óriási közöttük az elkésredés. Az egész vidék csatátérszerű színezetet öltött.

Egy fellázadt hajószemélyzet.

Odesszából jelentik, hogy ott egy hajó legénysége, egyik társuk ártatlan megöletése miatt fellázadt s az egész tisztikart lemészárolta.

Szünet a politikában.

A politikában szélcsond állott be. Azt hiszik, hogy pár nap mulva talán fordulat fog beállani a válság ügyében, de mind-egyeddig semmi biztosat nem lehet tudni.

A főispánok.

A főispánok dolgáról Fejérváry — hír szerint — örvendetes eredményről számolhat be magának. Annál kevésbé örvendetes a nemzeti küzdelem szempontjából, hogy a főispánok — köztük Udvarhelyvármegye jelenlegi főispánja — az alkotmányértő kormányzás képviselőit is vállalkoznak.

Ex-lex a fővárosnál.

Budapest székesfőváros egyik tanácsnoka a havi fizetéséről szóló nyugtára bélyeget nem tett s miután a számvéviség ilyen nyugtát elfogadni nem volt hajlandó, kijelentette a tanácsos, hogy ha 24 órán belül fizetését ki nem adják, a várost beporli.

Az ellenzék talpon van

Az ellenzék vezérlő bizottsága a szünet alatt is együtt marad. Justh Gyula is csak a jövő hét végéig nyaral, azután visszatér a fővárosba.

CSARNOK.

Szines ujdonságok.

Gyűjti: Bonta.

A koalíció egysége megbomlott. A függetlenségi párt nem enged véleményéből, melyet párthatározattá is emelt. A koalíció többi pártja ezzel szemben ellentétes álláspontra helyez-

kedett s illetékes körök véleménye szerint nem is csatlakoznak a függetlenségi párt határozatához. A végzetes nézeteltérés abban kulminál, hogy míg a függetlenségi párt szerint „Fejérvárynak nincsen bőr az arcán” — addig a többi párt erős meggyőződéssel állítja, hogy igenis: „Fejérvárynak az arcán vastag a bőr”.

Érdeklődéssel várjuk Tisza nyilatkozatát, ki valószínűleg az utóbbi véleményhez csatlakozik; de mivel szívén viseli a koalíció sorsát: indítványozni fogja Fejérvárynak, hogy nemesi levél alakjában küldje el arca bőrét egyik főkortestnek

Igy a függetlenségi pártnak teljes igazsága következik be s a többi pártok kénytelenek lesznek hozzá csatlakozni.

... Szegény Tisza, miért is bántjátok? ...

— Mit szól Fejérváryhoz?

— Olyan emberrel nem állok szóba.

Tisza bukásával együtt bukott a régi rendszer is. A modern Dugovics magával rántotta a megsemmisülésbe a jó nevű lapsus lingua-t is. E helyett most a sajtóhibák kezdik magukhoz ragadni az országos hírvé uralmát.

Pl. A felhivatalos legutóbbi számában olvassuk: Fejérváry nem létezik. Csak a betűszedők óriási tévedése folytán született meg e név. A miniszterelnök eredeti és igazi neve: Mireváry?

Perczel Dezső kijelenti utólagosan, hogy „Téves az az újságok által terjesztett hír, mintha a nevezetes nov. 18-iki ülésen Tisza hozzám felintett volna. — Dehogy! engem intettek le.”

Az azonban igaz, hogy Vörös László vörös; kipirult a nagy dicsőségtől.

IRODALOM.

„Maga is zsidó?” Ezt a kérdést gyakran hallani minden bántalom nélkül. Azonban ezt a nálunk mindig aktuális kérdést csinos kuplé-mezbe öltöztetve szivesebben hallgatják meg mindenütt. Jellemzi a kuplé óriási sikerét, hogy amint azt statisztikai-

lag kiszámítanunk sikerült — az eddig kibocsátott kilenc kiadásból 3929 darabot antisemiták vettek meg — míg 5071 dbt. izraelita felebarátaink között fogyott el.

Kevés olyan népszerű kuplét ismerünk mint a „Maga is zsidó?” Könnyen érthető, mert Falk Richárdnak, a kipróbált tollú író kedves és humoros szövege igen alkalmas arra, hogy megkedveltesse a vidám mókadalt, melytől egész Budapest nyári színházai visszhangzanak. Az ötletes muzsika Hetényi Albertet, a jónevű zeneszerzőt dicséri. A remek, kacagató cimlapot Linek Lajos készítette.

E nagysikerű kuplé a „Nota Ujság” 14-ik száma; ára éneke és zongorára csak 20 fillér. A „Nota Ujság” eddig megjelent 14 száma 20 fillérével megrendelhető Klöcker Ede zeneműkiadóhivatalában Budapest VIII. Józsefkörút 91. és kapható a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál és Társai könyvkereskedésben) Székelyudvarhelyt.

ISMERETTERJESZTŐ.

A tűznélküli konyha. Már az 1867. évi párisi kiállításon bemutatták az úgynevezett „norvég önműködő konyhát”, mely azonban akkortájt alig keltett figyelmet. A találmányt csak néhány éve kapták föl az amerikaiak és a németek. A találmány egy szénrel vagy szénával kibélelt láda, a melybe beleállítják a csak pár percig főtt és agyagedényekbe helyezett ételt, mire az tovább fő, mivel a hő nem illanhat el a ládából. Az új főzőeszköznek előnyei közé tartozik a tüzelőanyag jórésztének megtakarítása, a főzéssel járó munka csökkenése, a konyhaszag eltűnése. Valószínűnek látszik, hogy a praktikus találmány csakhamar mindenfelé el fog terjedni.

Az ósók kultusza Japánban. Az európai kutatás már régóta foglalkozik a japániaknál szokásos babonákkal és különösen azon hitteivel, mely szerint a meghaltak lelkei a földön járnak és az élőkkel érintkeznek. Ez a hit a japániak mindkét vallásának a Shintoizmusnak és a Buddhizmusnak közös vonása. Hogy a japánok mennyire hisznek abban, hogy a meghaltak szellemei az élők közt maradnak és azoknak minden szavát hallják, elég rámutatni Togo admirálisnak a mult év Szilveszterén mondott beszédére, melyet az esetek szellemeihez intézett.

Megvagyok győződve, ugymond az admirális. — hogy a mi győzelmünk híre néktek is nyugalmat és békét szerez.

A japáni sohasem feledkezik meg meghalt rokonairól, s így például

halottak napján, amelyet jul. 13-án tartanak, — különböző ételekkel kedveskednek az éhező szellemeknek. 9 házi oltára gyümölcsöt, tést, cukrot és a meghaltaknak kedves ételeket halmoztak föl, míg ital gyanánt teát szolgálnak föl. Este a házak előtt faklyákat gyújtanak, hogy a szellemek a temetőből jövet megtalálják a hazavezető utat, a tenger mellett és a folyók partjain pedig hasonló célból máglyákat gyújtanak föl. Éjszakának idején az oltáron fölhalmozott összes ételeket a temetőbe viszik és a sírokra rakják. Másnap, 14-én folytatják az előző napi szertartásokat s a következő nap hajnalán ezer és ezer kis hajócskát bocsátanak vízre, melyek a meghaltak számára ételekkel, áldozatokkal, írásos üzenettel és imákkal, üdvözlésekkel, gyertyákkal és apró lámpákkal vannak megrakva.

Japánban igen sok szép monda forog közzé, melyek valamenynyien azt bizonyítják, hogy az a kapocs, mely a szeretteket az életben összefűzte, még a halál után sem szakad szét. Így gyönyörű mondaik szólnak az anyai szeretet hatalmáról, a jegyesek szerelemről, stb. A meghalt gyermekek védelmére a japániak fantáziája egy különös istenséget teremtett, kinek neve Tizo, s aki megakadályozza azt, hogy a gyermeklelek rossz hajlamu szellemek társaságába kerüljön

KÖZGAZDASÁG.

Választmányi ülés. Az Udvarhely-vármegyei Gazdasági Egyesület választmánya e napokban Dr Damokos Andor alelnök és Pálffy Dénes tb. elnök vezetésével tartotta meg ülését, melyen Dörner Béla székelyi kirendeltségi megbízott és Meiszner Ernő állattenyésztési felgyelő is résztvett. Az ülés legfontosabb tárgyát Orosz Lajos választmányi tagnak az állattenyésztési szabályrendelet tervezete némely szakasza módosítására vonatkozó indítványa képezte. Beható tárgyalás s többek felszólalása után, elintézt nyert és annak idején az egész szabályrendeletet ismertették. Hlatky Miklós titkár bejelentette, hogy 9 egyesületi tag 27 drb és 26 nem tag 40 drb, összesen 77 drb borjut hajtott ki az egyesület által fentartott szüzugyula legelőre. Ezek után a remélhető bevétel 597 K, míg a biztos kiadás 950 K, tehát 353 K veszteség mutatkozik a legjobb esetben. A választmány a titkár bejelentését tudomásul véve, Szabó

István vál. tagot felkérte, hogy a nyáron legalább háromszor az állatokat vizsgálja meg és a helyszínen a pásztort utasítással az esetleges kaszálatást illetőleg lássa el. Egy-egy kiszállásért 10 K-t feiszámíthat. Az arató munkásokra vonatkozó alispáni átiratot azon megjegyzéssel vették tudomásul, hogy kivételeles intézkedésekre szükség nincs. A vármegyében az aratógépek száma jelenleg 4 drb. A módosított alapszabályokat a földművelésügyi miniszter 48,071—905. sz. a. jóváhagyta. A tagoknak megküldik. Pálffy Dénes indítványára elhatározták, hogy a 17 falu közönségét megkeresik havasi legelőjüknek miniszteri segélyvel üszölegelővé fejlesztése tárgyában. A gazdasági egyesületek orsz. szövetségébe megbíztak: Daniel Lajos, Gyárfás Endre, Orosz Lajos és Ugron Zoltán küldtek ki. A kisorsolt kincstári lovaknak tenyésztési célokra leendő átvételét jövőre is fentartandónak véleményezték. Meiszner Ernő azon kijelentését, hogy az őszi üszökiállításra 400 K rendelkezés alatt áll. Mire a választmány elhatározta, hogy a kiállítást a homoródi járásban tartják meg s bizottság alakítására Daniel Lajos felkérte. A miniszteri kirendeltséget pedig megkeresik, hogy a tavaly a száj- és körömfájás miatt fel nem használt 800 K-t bocsássa rendelkezésére. Hogy az O. M. G. E. és E. G. E., valamint az alsófehérvármegyei gazdasági egyesület f. évi szeptember 30 án Nagyenyeden mezőgazdasági kiállítást rendez, tudomásul vették és a tagokat a bejelentések megtételére felhívják. Más apróbb ügyek elintézése után, a jvk. hitelesítésére Dr Demeter Lőrinc és Szabó István felkértek s ezzel az ülés véget ért.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

H. I. Kisgalambfalva. A csinos költeményt közöljük. Hazafias buzgólkodását kitűzött célunk érdekében jövőre is kérjük Levél ment.

Munkatárs. Szives ajánlatát köszönjük, de tisztelet-példányt jövőre csak igen megvalogatott és tényleg dolgozó munkatársainknak küldhetünk. A „Székely-Udvarhely” előfizetési ára különben oly eleményező csekélység, hogy arra bármily szerény viszonyok között levő ember előfizethet.

Érdeklődőnek. Székelyudvarhely rendezett tanácsu város terület nagysága 17-23 négyyszög km. Határa 2987 kat. hold és 1364 négyyszög öl. Ebből 1257 kat. hold és 27 négyyszög öl szántó, 65 hold kaszáló, 75 hold és 137 négyyszög öl legelő, 727 hold és 500 négyyszög öl rét és kert, 720 hold 52 négyyszög öl erdő és 184 hold 1232 négyyszög öl terméketlen, kopár terület

— Őszi trágyázáshoz a —
Thomassalakliszt

helyesen alkalmazva, minden növénynek legjobb és legolcsóbb foszforsavas műtrágyája. Kívánatra szakmunkákkal és árajánlattal készségesen szolgál

KALMÁR VILMOS
Budapest, VI., Teréz-körút 3. sz.

a Thomassalakgyarak, Berlin, vezérképviselője a magyar korona országainak területén. Óvakodjunk a hamisításoktól és figyeljünk a védjegyre! Minden zsák ólomzárral és tartalomjelzéssel van ellátva.

Legjobb szépi tőszér!
Hölgyek részére nélkülözhetetlen!

A női szépség
elérésére, tökéletesítésére és fentartására

legkifünőbb és legbiztosabb a vegytiszta, sem higanyt, sem ólmot nem tartalmazó, teljesen ártalmatlan, minden gyógyszerárban, drogériában és illatszertáskedésben kapható

Földes Margit-Crème

Földes Margit-Crème

Ára: kis tégely 1 kor., nagy 2 k.
Margit hölgypor (3-féle színben) 1-20 k., Margit-szappan 70 fill. Margit fopép (Zahnpaste) 1 kor. Margit-aroziv 1 kor. Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő: FÖLDES KELEMEN gyógyszerész, Arad. Főraktár: Székelyudvarhelyt Konoz Ármán, Solyomossy János gyógyszerárban. 8-5 68

Csodás, gyors és biztos hatása
Törv. védve.
Óvakodjunk utánzatoktól!

KÉRJEN

csak
Seller és Kary-féle

FREDIN

legjobb tisztítószert minden lábbeléhez, fekete és sárga színben. Különösen ajánlható boxcalf, oscarina, chevreaux és lakkcipőhöz. Bécs, XIII.

Aki gyorsan és előnyösen házat, birtokot, üzletet, árut venni vagy eladni akar,
Aki bármiféle állást vagy foglalkozást keres, o o o
Aki lakást, üzletet, birtokot stb. bérbé venni vagy adni kíván, o o o o o o o
Aki társat, pénz kölcsönt stb keres, o o o o o o o
Aki szakácsnót, o o szobalányt, mindenest, gyermekleányt keres, o o o o
Aki férjhez menni, nősülni, vagy más ismeretséget, vagy levelezni akar, o o o

biztosan és leggyorsabban eléri célját, ha igénybe veszi a

„SZÉKELY-UDVARHELY”
apró hirdetés rovatát.

Szám: 2774-905. szb.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelyvármegye-székekelykereszturi járás, Rugonfalva, Alsósímenfalva, Szentmiklós, Bethfalva, Kis-kede, Nagykede községekből álló Rugonfalva székhelyvel megüresedett körjegyzői állásra pályázatot nyitok.

Felhívom pályázni ohajtókat, hogy szabályszerűen felszerelt kérésüket hozzám **1905 évi július hó 1-ig** annál is inkább adják be, mert a később érkező folyamadványokat figyelembe venni nem fogom.

Javadalmazás:

- 1. Törzsfizetés 1600 K. 2. Lakbér 100 K 3. Irodaátalány 82 K 80 f. 4. Utálatalány 130 K. Összesen 1912 K 80 f.

Magánmunkálatok után szabályrendeletileg megállapított díjakat szedheti.

A választást **folgy évi július 8-ának d. e. 10 órájára** tűzöm ki Rugonfalva község házához.

Székekelykeresztur, 1905. június 14. 177. GÁLFFY, főszolgabíró.

Legolcsóbb és legesinosabb nyomtatványokat készít Betegh Pál és Társai nyomdája Székekelyudvarhely.

Szám: 2544-905. tkvi.

Hirdetmény.

Szentegyházassóláhalva község telekkönyvi helyesbítés ügyében a telekkönyvi munkálat befejeztetvén, erre nézve az 1892. évi XXIX. t. c. értelmében a tényleges birtoklás tulajdonjogának telekjegyzőkönyvekbe

való bejegyzése és a telekjegyzőkönyvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztetvén, ez az az a felszólítással tétetik közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886. évi 29. t. c. 15. és 17. §-ai alapján, ideértve e §-oknak az 1889. évi XXXVIII. t. c. 5 és 6. §-ában és az 1891. évi XVI. t. c. 15 §-a a. pontjában foglalt kiegészítést is, valamint az 1889. évi 38. t. c. 7. §-a és az 1891. évi XVI. t. c. 15. §-a b) pontja alapján eszközölt bejegyzések, vagy az 1886. évi XXIX. t. c. 22 §-a alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják, e végből törlési keresetüket hat hónappal, vagyis **1905 december 31-ig** bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, a ki időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett, hátrányára nem szolgálhat.

2. Hogy mindazok, a kik az 1886. évi 29. t. c. 17. és 18 §-ainak értelmében, ideértve az utóbbi §-nak az 1889. évi XXXVIII. t. c. 5. és 6 §-ában foglalt kiegészítéseit is s tényleges birtokos tulajdonjogainak bejegyzése ellenében ellenmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásokat 6 hónappal, vagyis **1905. december 31-ig** bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, mert e meg nem hosszabbítható záros határidő letelte után ellentmondások többé figyelembe vétetni nem fognak.

3. Hogy mindazok, kik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül az eljárás és az annak folyamán

történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogait bármely irányban sértve vélik, ideértve azokat, kik a tulajdonjog arányának az 1889. évi XXXVIII. t. c. 16. §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónappal, vagyis **1905. december 31-ig** bezárólag nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmulta után az említett bejegyzéseket csak a törvény rendes útján és csak az időközben

nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok a felek, a kik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adtak át, hogy a menyiben azokhoz egyszersmint másolatokat is csatoltak, az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik.

A kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.

Székekelyudvarhelyt, 1905. május hó 15-én.

MIHÁLY JÁNOS, kir. tszéki egyes bíró.

„Hermandol“ klozet-papír a legjobb!

HEGEDÜ, VONÓ, KELLEKEK ÉS HUOK

SZIVAR-, SZIVARKA-,

DOHÁNYTÁRCAK

ERSZÉNYEK ÉS PÉNZTÁRCÁK

MONOGRAMMOK levélpapír és fehérnemű bélyegzéshez, minden betűvel, 1 d b 1 kor. Kaphatók

BETEGH PÁL ÉS TÁRSAI

könyv- és papirkereskedésében Székekelyudvarhelyt.

Mesés és imakönyvek, zeneművek!

Papírok, írószerek, szivacsok!

Olcso legyezok és díszművek!

Ernst György CUKRÁSZDÁJA ÉS KÁVÉHÁZA

Székekelyudvarhelyen, Batthyány-tér 5. szám alatt.

Mindennap kitünő fagyaltok, friss torták, izletes cukrász-sütemények, jeges és tejes kávé kapható!

HERMANN GYÖRGY

FESTŐ ÉS ARANYOZÓ SZÉKEKELYUDVARHELYEN KOSSUTH-UTCA 16. SZÁM ALATT

Ajánlom magamat a műfestészet többféle ágában u. m. templom, arckép és díszemléklapok, valamint címtáblák festésére. Fővállalok új templomi berendezéseket régi oltárokat, szőszeket stb. kiújítok, festek és aranyozok, legszebb kivitelben és jutányos árban. Továbbá műkedvelő ifjaknak, kik a festészetben bevezető utmutatást óhajtanak nyerni, oktatást adok óránként egy korona díjert.

BÁMULATOS OLCSÓSÁGU

KÉPES LEVELEZŐLAPOK

! melyek az ezredéves kiállítás főbb nevezetességeit, hazánk nagyobb városait, vidékeit és a történelemből vett eseményeket ábrázolják, előnyös és nagy vételnél fogva bámulatos olcsón

2 darab egy krajcár

Udvarhelymegyében csakis

Betegh Pál és Társai papirkereskedésében Székekelyudvarhelyen

kapható, ahol óriási választék áll különféle művészi tárgy és helyi képes lapokból a n. é. közönség rendelkezésére.

Hetenként újdonások képes levelezőlapokban!

Fűszer-, porcellán- és üvegkereskedés!

Csodálatos olcsó a Borhegyi borviz!

— Üvegenként csak 8 fillér. —

Ezen természetes ásványvizet kitünő eredménnyel használják: hurutos bántalmakban, idült hörghurutban, a gümőkór lerakódásának első stádiumában, a gyomor rendellenes működésében, a májműködés és epekészítés rendtelenségeiben, az epekövek eltakarítását szembe-tűnően könnyíti, a bélhurut minden nemében, a nyálkás aranyrban, hasszervi dugulásokban, huykő képződéseiben, mézes huyárban, görvény- és mirigydagokban, angolkóros esontlágulás- és sorvadásokban. — A legkitünőbb üdöt itál, borral vegyítve páratlan! — Hetenként háromszor friss töltés! — Raktári SZENTPÉTERY GERGELYNÉL, Székekelyudvarhelyt

Kérem a cégre ügyelni!

Rösler és Gábor vaskereskedése

„Az arany patkóhoz“ Székekelyudvarhelyen

Van szerencsénk a nagyérdemű közönségnek szives tudomására hozni, hogy e napokban Székekelykereszturon, a Kossuth-téren fióküzletet nyitottunk.

Ajánljuk jól berendezett vasüzletünkben kapható styriai acélvassal és körisfagerendelyvel ellátott miskolci váltóékeinket jótállás mellett; mindenféle ekerészeket, legjobb faju acélkapát, kaszát, ásót, lapátot, csákányt, fejszét, 2, 3 és 5 águ acél villát, mindenféle ajtó-, ablak- és butorvasalásokat, acél szer-számokat, brassói portlandcementet, Hunyadi-vasat, sodrony és kovácsolt szegyet, csavarokat stb. minden e szakmába vágó vas-árúkat legelőnyösebb árban és figyelmes kiszolgálás mellett.

Végül felhívjuk a tisztelt közönség figyelmét az első rangu gyárakból nagy választékban beszerzett többféle legjobb szerkezetű varrógépraktárunkra, melyek felelősség mellett igen előnyös árban, eselleg részletfizetésre is kaphatók.

A n. é. közönség becses bizalmába ajánlván magunkat s jóindulatu szives pártfogását kérve, kiváló tisztelettel

Rösler és Gábor Székekelyudvarhely

fióküzlet Székekelykereszturon.

ÚJ VASKERESKEDÉS

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

férfi és női divat-áruháza

Székekelyudvarhely, Batthyányi-tér 4. sz.

Utí bórúndók a legnagyobb választékban.

Ajánlja dusan felszerelt áruraktárát férfi és női ruhaszövetekben a legolcsóbtól a legfinomabbig, mindennemű ruházati cikkekben. Kész férfi és iskolás gyermekruhákban.

Férfi és női diszkalapok, cipők és nagy választék fehérneműekben, kitünő hazai gyártmányu vásznakban, asztalneműekben és butortakarókban, futószőnyegekben, nagy szőnyegekben.

Összes ruhadiszek, nap- és esőernyőkben nagy választék.

Szabó- és kárpitos kellekekben, bluzok és alsószoknyákban állandó nagy raktár.

Legolcsóbb árak!

Szappanok, illatszerek, fog- és ruhakétek

Gyertyánty J. fiai vasnagykereskedésében Székelyudvarhelyen.
Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár állandó nagy raktára páratlan jó minőségű román és portland cementből zsákok és hordókban legolcsóbb árakban.

Olcsó pénz

Székelyudvarhelyt, Kossuth Lajos utca 16. sz. a (Betegh Pál és Társai könyvkereskedésével szemben) jelzálog-forgalmi irodát nyitottam és az érdeklődő közönség becses tudomására adom, hogy 4-4 és fél százalékkal mellett már 300 koronától kezdve olcsó kölcsönöket eszközölök.

Ugyszintén adás-vételeket, birtokok, erdők és bányatermek-ek értékesítését is elvállalom.

Mérsékelt díjazás előleges megállapodás szerint, az ügyletek lebonyolítása után.

Értekezhetni naponta d. e. 8-12-ig, d. u. 2-5 óráig. Levél útján is szívesen szolgálok díjtalan felvilágosítással, megfelelő válaszbélyeg ellenében.

148 **Árvátfalvi Bokor András**

Több jó butor-asztalos segédet keres:

GYARMATHY ISTVÁN
 épület és butor asztalos Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca.

HIRLAPOK, FOLYÓIRATOK, ZENEMŰVEK
 és bármely más irodalmi munkák eredeti áron, minden költség felszámítása nélkül való beszerzését a leggyorsabban és legpontosabban teljesíti

Betegh Pál és Társai könyvkereskedése
 Székelyudvarhely.

Iszákosság nincs többé!

Kívánatra bárkinek bérmentesen küldünk egy próbát a Cozaporból. Kávé tea, étel vagy szeszese italban egyformán adható az ivó tudta nélkül.

A COZAPOR többet ér, mint a világ mindegyik szobeszege a tartózkodásról, mert csodálatos elonszívó és teszi az iszákosnak a szeszese italt.

A COZA oly csendesen és biztosan hat, hogy azt feleség, testvér avagy gyermek egyaránt, az ivónak tudta nélkül adhatja és az illető még csak nem is sejt, mi okozta javulását.

COZA a családok ezreit békítette ki ismét sok ezer férfi a szegény és becsületlen, megmentett, kik később józan polgárok és ügyes üzletemberek lettek. Tömegek fiatal embert a jó utra és szerencséhez segítette és nagyon sok embernek életét számos évvel meghosszabbította.

Az intézet, mely a COZAPOR tulajdonosa, mindazoknak, kik kívánják, egy próba-adagot és egy köszönő írással telt könyvet díj- és költségmentesen küld, hogy így bárki is meggyőződhessen biztos hatásáról. Kereskedünk, hogy az egészségre teljesen ártalmatlan.

128

INGYEN PRÓBA 186. SZ.
 Vágja ki ezen szelvényt és küldje meg ma az intézetnek, (Levelek 25 fill., lev. lapok 10 fillérel bérmentesítendő.)

COZA INSTITUTE
 (Dept. 186.)
 62, Chancery Lane,
 London, Anglia.

GÖZCSÉPLŐ KÉSZLETEK
 KEDVEZŐ FELTÉTELEK MELLETT
 GYÉREK ÜZLETEN IS KÖTTETNEK

AGRARIA

A SZAB. OSZTR. MAGYAR ÁLLAMVASUT-TÁRSASÁG RESICZAI MEZŐGAZDASÁGI GÉPGYÁRÁNAK VEZÉRÜGYNÖKSÉGE.

NICHOLSON GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG GAZDASÁGI GÉPOSZTÁLYÁNAK VEZÉRÜGYNÖKSÉGE.

AZ "AGRARIA" HAZÁNKBÁN AZ EGYEDÜLI IPARTERJESZTŐ VÁLLALAT, MELY KIZÁRÓLAG MAGYAR GYÁRTMÁNYOKAT HOZ FORGALOMBA.

"FONTOS!" ÁLTALÁNOSAN ELISMERT!

A VESZPRÉM VÁRMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET KIALLITÁSÁN BEMUTATOTT NYILVÁNOS SZÁNTÁSÉRT NAGY ARANY ÉREMMELEL ÉS DÍSZOKLEVÉLLEL KITÜNTETVE.

PÁROS SORU VETŐGÉPEINK TULSZÁRNYALTÁK AZ IDEGEN GYÁRTMÁNYOKAT ARANY ÉREMMELEL KITÜNTETVE. MINDEZEN TÁRLAJHOZ MEGFELELŐ VETÉSI UTASÍTÁS = JUTÁNYOS ÁRAK =

SÜRGŐNY VAGY LEVÉLCÍM: **"AGRARIA" BUDAPEST**

ÁRJELEZÉKÜNK MINDEN GAZDÁRNAK FONTOS TANÁCSADÓ, ÉS KIVÁNATRA DUMENTESEN KÜLDETIK!

SCHICHT-SZAPPAN
 („szarvas“ vagy „kulcs“ szappan)
 a legjobb és használatban legolcsóbb, minden ruhanemű és mosási módszer részére

Vezérszó: Minden darab szappan a SCHICHT névvel, tiszta és ment káros alkatrészekről.

JÓTÁLLÁS: 25.000 koronát fizet Schicht György cég Aussigban bárkinek, aki bebizonyítja, hogy szappana a „Schicht“ névvel, valamely káros keveréket tartalmaz.

179

CLAYTON & SHUTTLEWORTH LTD
 Budapest, Váci-körút 63.

által a legjutányosabb árak mellett ajánljátanak:

Locomobil és gőzcséplőgépek,
 szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, löhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyújtók, boronák, sorvetőgépek, Planet jr. kapálók, szecskavágók, répavágók, kukoricamorzsolók, darálók, őrlőmalmok, egytetemes acél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL ÉS TÁRSAI

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Versenyt kizáró olcsó árban elfogad és szakszerű, izléses kivitelben készít el mindennemű

nyomtatványt és könyvkötői munkát

Költségvetés ingyen és bérmentve!

Egyleteknek és könyvtáraknak különösen mérsékelt árszabás! Egyházi, iskolai, szolgabírói, községi, körjegyzői, ügyvédi, végrehajtói nyomtatványok áruháza

A Székelyföld legnagyobb és legolcsóbb nyomtatvány-raktára.

Folyóiratok, hírlapok, irodalmi művek eredeti áron, költségfelszámítás nélkül megrendelhetők.

Zeneművek
 papir-, író- és rajzszerkek

nagy választékban és olcsó árban!

Teljes könyvtár- és irodabereendezések mérsékelt árak mellett. Szakszerű, kifogástalan kivitel!

SZÉKELY-UDVARHELY
 c. legelterjedtebb független lap szerkesztősége és kiadóhivatala.

Nyomatott Betegh Pál és Társai könyvnyomtató intézetében Székelyudvarhelyt, 1905.